

BIBLIOTHECA MYCOLOGICA „MIHAI TOMA”

Peste granițe și epoci – o bibliotecă dedicată regnului Fungi

(Indexul cărților și volumelor periodice din colecția „Mihai Toma”)

Introducere

Studiul Regnului Fungi se constituie într-un domeniu de studiu vast și complex, care, în pofida progreselor științifice, rămâne încă oarecum insuficient explorat. Diversitatea morfologică impresionantă a speciilor de ciuperci, precum și caracterul efemer al corpurilor sporifere, generează dificultăți considerabile atât pentru începători, cât și pentru micologii experimentați. În ciuda dezvoltării continue a metodelor de cercetare, o sistematizare unanim acceptată nu a fost încă elaborată și se caracterizează printr-o dinamică evidentă datorată studiilor interdisciplinare. Procesul de identificare a unei specii de ciuperci se dovedește, așadar, un demers delicat din punct de vedere științific și, totodată, un exercițiu de intuiție pentru naturalistul amator, iar după cum afirma Roger Heim, în prefața scrisă la volumul *La vie privée des champignons* de Georges Becker, apărut inițial în 1952: „*Cunoașterea este rodul studiului și al științei. Recunoașterea este o artă [Connaître est la fruit de l'étude et de la science. Reconnaître est un art].*”

Lucrarea de față are ca obiect documentarea și prezentarea unei inițiative din domeniul conservării și promovării patrimoniului științific, respectiv inventarierea *Bibliotecii Micologice „Mihai Toma”* în cadrul **Societății Micologice din România** – o colecție valoroasă constituită prin generozitatea doamnei Profesor Dr. **Doina TOMA**, care a pus la dispoziția societății un fond impresionant de literatură de specialitate dedicată regnului Fungi. Acest fond de carte a aparținut fondatorului Societății Micologice din România – **Prof. Dr. Mihai TOMA** (1934-1995) și toate volumele poartă semnătura olografă a acestuia.

O parte semnificativă a fondului de carte și publicații periodice care alcătuiește *Bibliotheca Mycologica „Mihai Toma”* provine dintr-o rețea vastă de **schimburi științifice și colaborări internaționale** dezvoltate de profesorul Mihai Toma de-a lungul carierei sale. Relațiile consolidate cu specialiști din instituții de profil din Europa sau alte regiuni ale globului, au permis accesul la lucrări valoroase, unele dintre ele dificil de obținut pe căi comerciale sau editoriale clasice. Prin participări la congrese, simpozioane și printr-o corespondență științifică susținută, profesorul a întreținut un dialog profesional fertil, care s-a concretizat nu doar în schimburi de idei, ci și în **donății, achiziții dirijate și**

schimburi interbibliotecare. Astfel, colecția reflectă nu doar o bibliografie tematică de specialitate, ci și **o rețea academică vie**, care a susținut și îmbogățit cercetarea micologică românească în contexte internaționale.

Colecția inventariată cuprinde peste **3600 exemplare de volume tipărite** (dintre care **407 volume de carte** – pagina 5, **10 teze de doctorat** susținute la universități de renume din Franța – pagina 16, **222 extrase sau numere speciale din periodice** – pagina 17, precum și **3003 volume/exemplare din serii de reviste, buletine și alte publicații periodice** – pagina 25), reprezentând un *corpus bibliografic* cu o valoare științifică și istorică deosebită.

Dintre acestea, se remarcă lucrări vechi, în ediții rare sau reproduceri în facsimile, între care figurează și celebra lucrare (reproducere în facsimil a ediției din anul 1729 - *Nova Plantarum Genera. Parte micologica*) a lui **Pier Antonio MICHELI** (n. 11 decembrie 1679, Florența – d. 1 ianuarie 1737 Florența), considerat întemeietorul micologiei moderne și ale cărui contribuții au stat la baza dezvoltării acestei discipline. „*Nova plantarum genera*” (Florentiae, 1729) este o lucrare ilustrată care detaliază aproximativ 1900 de specii de „plante”, majoritatea nefiind descrise științific anterior. Dintre acestea, aproximativ 900 erau de fapt ciuperci sau ciuperci lichenizate.

Lucrarea „*Synopsis Methodica Fungorum*” (1801) de **Christiaan Hendrik PERSOON** (n. 1 februarie 1761, Cape Town – d. Paris, 16 noiembrie 1836) este una dintre cele mai importante lucrări din istoria micologiei, reprezentând un punct de plecare pentru nomenclatura micologică. În 1987, Congresul Internațional de Botanică a stabilit anul **1801** și lucrarea lui Persoon drept **data de început pentru nomenclatura fungilor** (echivalent cu ce înseamnă *Species Plantarum* de Linné, 1753, pentru plante). Persoon a adunat și ordonat cunoștințele micologice existente până atunci, a propus un sistem coerent de clasificare, folosind caractere vizibile (forma pălăriei, himeniul, modul de fixare etc.). Lucrarea sa include descrieri clare și precise ale speciilor cunoscute la acea vreme și a pus bazele recunoașterii genurilor și speciilor de ciuperci pe criterii morfologice. Elias Magnus Fries (autorul *Systema Mycologicum*) a recunoscut mereu importanța lui Persoon, iar *Systema Mycologicum* a fost redactată, într-un fel, pe fundamentul pus de *Synopsis Methodica Fungorum*.

Lucrările lui **Elias Magnus FRIES** (n. 15 august 1794, Femsjö, Jönköpings län – d. 8 februarie 1878, Uppsala) din perioada 1821–1832 „*Systema Mycologicum*” și din anul 1828 – „*Elenchus Fungorum*”, au o importanță fundamentală în istoria micologiei și a sistematicii fungilor, fiind lucrări monumentale care au pus bazele nomenclaturii și taxonomiei fungilor. Importanța este comparabilă cu cea a lucrărilor lui Linné pentru plante și animale, iar Fries rămâne una dintre figurile centrale în istoria științelor naturale. În secolele anterioare, fungii erau puțin înțeleși și adesea confundați cu plantele. Prin lucrările sale, Fries a **consolidat micologia ca disciplină științifică** și a creat o bază coerentă pentru clasificarea fungilor, făcând din micologie o ramură de sine stătătoare a științelor naturii. În *Elenchus Fungorum* și *Systema Mycologicum*, Fries a introdus un sistem taxonomic care se baza în special pe **morfologia sporilor și a structurilor fertile (himenoforul, în special lamelele)**, iar această abordare a oferit criterii clare și reproductibile pentru identificarea speciilor, devenind standardul de lucru pentru generații de micologi. Lucrarea lui Fries *Systema Mycologicum* este considerată un punct de referință nomenclatural: pentru multe grupe de fungi, **numele științifice sunt validate începând cu Fries (1821–1832)**. Practic, Fries a avut un rol asemănător lui **Carl Linné** în botanică și zoologie – fiind numit adesea „*Linnaeus al micologiei*”. *Elenchus Fungorum* conține descrieri și încadrări pentru câteva mii de specii de fungi, cu denumiri, sinonime și clasificare sistematică, oferind un cadru de lucru ordonat, extrem de util cercetătorilor și naturaliștilor secolului XIX. Sistemul lui Fries a dominat micologia timp de aproape un secol, până la apariția metodelor moderne de microscopie și, mai recent,

a analizei moleculare. Chiar și astăzi, multe genuri și specii definite de el sunt încă valabile sau au rămas puncte de plecare pentru clasificările moderne.

Reprezentative pentru epoca marilor iconografii (1850–1900), biblioteca Mihai Toma cuprinde lucrări importante pentru istoria micologiei. De exemplu, **M. C. COOKE** (n. 12 iulie 1825, Horning, Norfolk – d. 12 noiembrie 1914, Southsea): *Hymenomyces* (1888–1890), **L. RABENHORST L., A. DE BARY & G. WINTER** - *Kryptogamen Flora von Deutschland. Die Pilze (Deutschlands, Oesterreichs und der Schweiz): Schizomyceten, Saccharomyceten und Basidiomycetes* (1884), **L. QUÉLET** - *Enchiridion Fungorum in Europa media et praesetim in Gallia Vigentium* (1886), *Flore Mycologique de la France et des pays limitrophes* (1888).

Pentru perioada de specializare și redactare a monografiilor pe grupe mari simultan cu dezvoltarea studiilor de microscopie (1900–1945), biblioteca Mihai Toma cuprinde lucrări ca:

- **É. BOUDIER** – *Histoire et Classification des Discomycètes d'Europe* (1907), o sinteză clasică a Discomycetelor (Ascomycete cu apotecii), cu planșe clasice, care combină caracterele macroscopice cu cele microscopice.
- **S. PETERSEN** – *Danske Agaricaceer* (1907): aplica sistemul la scară regională (Scandinavia), fiind model de floră regională modernă.
- **J. BRESADOLA** – *Iconographia Mycologica* (1899–1929), cu suplimente publicate până după 1940: corpus iconografic uriaș, foarte influent de exemplu în cazul familiei Amanitaceae și altele.
- **J. E. LANGE** - *Flora Agaricina Danica* (1935-1940)

Ulterior, pentru epoca sintezelor și a standardizării (1950–1990), cu manuale moderne și chei globale, flore ilustrate de referință, monografiile de familie/gen, amintim un val de monografii robuste, orientate practic:

- **R. KÜHNER & H. ROMAGNESI** - *Flore analytique des Champignons superieurs (Agarics, Bolets, Chanterelles)* (1953)
- **M. MOSER** - *Guida alla determinazione dei funghi (Polyporales, Boletales, Agaricales, Russulales)* (1980)
- **E. J. H. CORNER** - *A monograph of Clavaria and allied genera* (1950)
- **PILÁT** - *Agaricales. Agaricalium Europaeorum Clavis Dichotomica* (1951)
- **G. C. AINSWORTH & A. S. SUSSMAN** - *The Fungi – An advances treatise* (manual clasic de biologie fungică)
- **R. SINGER** – *The Agaricales in Modern Taxonomy* (1951, ed. ulterioare): reorganizează grupul Agaricales pe criterii macroscopice și microscopice, devinind astfel referință globală și standard post-friesian.

Prin titulatura „*Peste granițe și epoci – o bibliotecă dedicată regnului Funghi*”, se subliniază caracterul transdisciplinar, internațional și istoric al colecției, care reunește publicații provenind din diverse spații culturale sau științifice și din diferite zone geografice, reflectând dinamica cercetării micologice de-a lungul a peste două secole.

Bibliotheca Mycologica „Mihai Toma” se constituie astfel nu doar ca un fond de documentare valoros, ci și ca un spațiu de memorie academică, dedicat studiului și cunoașterii regnului Funghi. Indexul bibliografic prezentat în această lucrare oferă o imagine structurată a conținutului colecției, servind drept instrument util cercetătorilor, studenților și tuturor celor interesați de micologie, botanică sau istoria științei.

Detalii de organizare a volumelor inventariate

Pentru organizarea eficientă a bibliotecii de micologie, au fost delimitate **domeniile tematice principale**, care reflectă diversele aspecte ale micologiei (ex. Micologie generală, Micotoxicologie etc.) și au fost notate cu litere mari (**A-K**), iar pentru fiecare domeniu principal s-au delimitat **subcategoriile** notate cu cifre (**01, 02, ...** ex. chei de identificare, terminologie și glosare etc.).

Clasificarea după domeniile principale identificate (**A-J**) și subcategoriile incluse în domenii (**01-05**) utilizate pentru organizarea inventarului:

A. Micologie generală:

- A01 Introducere în micologie
- A02 Manuale și tratate generale
- A03 Istoria micologiei, carte veche
- A04 Terminologie, nomenclatură și glosare

B. Taxonomie și sistematică:

- B01 Clasificarea ciupercilor
- B02 Chei de identificare
- B03 Monografii pe genuri/specii
- B04 Atlase și ghiduri ilustrate
- B05 Filogenia fungilor

C. Ecologie și habitate:

- C01 Ciuperci saprofite, micorizante, parazite
- C02 Relații ecologice
- C03 Distribuție specii
- C04 Liste de specii pe zone
- C05 Micologie forestieră

D. Micologie moleculară, genetică și laborator:

- D01 Genomică și transcriptomică
- D02 Biologia celulară a ciupercilor
- D03 Metode de laborator
- D04 Culturi de ciuperci

E. Micotoxicologie și ciuperci toxice:

- E01 Micotoxine
- E02 Ciuperci toxice și otrăvitoare
- E03 Intoxicații și tratamente
- E04 Prevenție și recunoaștere

F. Ciuperci comestibile și cultivare:

- F01 Ghiduri pentru culegători
- F02 Rețete și gastronomie cu ciuperci
- F03 Cultivarea ciupercilor
- F04 Micologie aplicată în agricultură

G. Micologie medicală și patogenă:

- G01 Ciuperci patogene pentru oameni
- G02 Micoze și boli micotice
- G03 Tratamente antifungice
- G04 Diagnostic și laborator clinic

H. Etnomicologie și folclor:

- H01 Utilizări tradiționale ale ciupercilor
- H02 Ciuperci psihoactive
- H03 Aspecte culturale, religioase, ritualice
- H04 Mitologie și simbolism

I. Micologie industrială și biotehnologii:

- I01 Fermentație și utilizări în industrie
- I02 Producția de enzime, antibiotice, bioetanol etc.
- I03 Biodegradare și micoremediere

J. Bibliografii, reviste și resurse:

- J01 Reviste științifice și buletine micologice
- J02 Bibliografii tematice
- J03 Lucrări de sinteză și volume conferințe
- J04 Dicționare și enciclopedii

K. Diverse, ne-clasificate

Pentru biblioteca de micologie, a fost adoptat un sistem de numerotare pentru rafturi/etichete (R).

Sufixe opționale pentru codul exemplarelor inventariate:

-ro → în limba română	-sp → în limba spaniolă
-en → în limba engleză	-lat → în limba latină
-fr → în limba franceză	-ref → ediție de referință
-ge → în limba germană	-vec → carte veche
-ru → în limba rusă	-ill → ediție ilustrată
-ma → în limba maghiară	-alb → ediție tip album
-it → în limba italiană	
-dan → în limba daneză	

Exemplu: [R17, B02-ref-lat] = localizare Raft cu numărul 17, domeniul Taxonomie și sistematică B, subcategoria Chei de determinare 02, ediție de referință -ref, în limba latină -lat.